

تعیین ابعاد برنامه‌ریزی شهری با تاکید بر پیوست فرهنگی در پروژه‌های عمرانی (مطالعه موردی: شهر اصفهان)

مهدی ستوده‌فر

دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

حمید دوازده امامی^۱

استادیار گروه مدیریت فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

اکبر اعتباریان

دانشیار گروه مدیریت فرهنگی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۱/۳۰

چکیده

هر نوع مداخله در فضای شهری دارای پیامدهایی است. پیوست فرهنگی به دنبال شناسایی تاثیرات اقدامات یا سیاست‌های توسعه‌ای بر ابعاد فرهنگی محیط است. پیوست فرهنگی در حوزه طرح‌های عمرانی، نقشی مهم در توسعه پایدار و همه‌جانبه شهری ایفا می‌کند. بر این اساس، چشم‌انداز توسعه پایدار مبتنی بر فرهنگ ایرانی-اسلامی، ایجاب می‌کند که برنامه توسعه متوازن و همه‌جانبه اجتماعی با محوریت فرهنگ در طرح‌های بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت مورد توجه مدیران شهری قرار گیرد. پژوهش حاضر، با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای کیفی، به بررسی مقالات علمی-پژوهشی و کتاب‌های تخصصی مرتبط پرداخت و در نهایت، ۳۴۸ مقوله از موضوعات مرتبط با پیوست فرهنگی در پروژه‌های عمرانی استخراج شد که با حذف و ادغام مقوله‌های دارای مضامین یکسان و مشابه، شاخص‌های اصلی به ۵۰ مورد تقلیل یافت. این شاخص‌ها براساس ابعاد مختلف، ذیل ۸ موضوع اصلی دسته‌بندی شدند: روابط اجتماعی، خلاقیت، آینده‌نگری، هویت، امنیت، عدالت، جذابیت، و نمادها و نشانه‌ها. نتایج این پژوهش در بردارنده دستاوردهای نظری و کاربردی برای سیاست‌گذاران و مدیران شهری است.

واژگان کلیدی: فرهنگ، پیوست فرهنگی، پروژه‌های عمرانی، مدیریت شهری، سیاست‌گذاری فرهنگی

مقدمه

امروزه دولت‌ها تلاش می‌کنند هنگام انجام پروژه‌های توسعه یا به عبارت دیگر مداخلات برنامه‌ریزی شده، بیشترین منافع و کمترین هزینه‌ها را متقبل شوند. به ویژه آن دسته از هزینه‌ها که بر اجتماع تحمیل می‌شوند. غالباً این هزینه‌های جانبی به قدر کفایت در محاسبات تصمیم‌گیران، ناظران و سازمان‌های توسعه و عمران به حساب نمی‌آیند. این امر ناشی از این است که این هزینه‌ها به سادگی قابل شناسایی، کمی کردن و اندازه‌گیری نیستند. (Becker & vankly, 2009:17) ایجاد ساز و کارهایی برای شناخت و تعریف شاخص‌ها و ابعاد مداخلات برنامه‌ریزی شده با توجه به ویژگی‌های بومی می‌تواند هزینه‌های جانبی، اعم از زیست محیطی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی را کاهش داده و در نتیجه اهداف توسعه را محقق سازد. (Hajiyani, 2012: 37) از این رو با پیوست فرهنگی طرح‌های توسعه‌ای می‌توان راهکارهایی جهت تخفیف و کاهش تبعات و پیامدهای منفی و تقویت پیامدهای مثبت ارائه نمود. تهیه پیوست فرهنگی گام اول و سرآغاز توسعه همگام حوزه فرهنگ با سایر جنبه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تصمیمات مدیران و سیاست‌گذاران، طرح‌ها و پروژه‌هاست و ساختارهایی ایجاد می‌کند تا این تغییرات شناسایی و مدیریت شوند؛ گاهی نیاز به باز طراحی و تغییرات اساسی در یک ساختار وجود دارد و در برخی از مواقع نیز انجام تغییرات جزئی کفایت می‌کند.

آنگاه که به ارزیابی تأثیرات فرهنگی پدیده‌هایی چون پروژه‌های عمرانی، سیاسی، اقتصادی و ... پرداخته می‌شود، لزوماً مفهوم گسترده‌ای از فرهنگ مد نظر می‌باشد. اگر فرهنگ مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌ها و نگرش‌ها و به طور کلی روش زندگی است پس تحولات اقتصادی، سیاسی، صنعتی و ... یک متغیر اساسی در شکل‌دهی به این فرهنگ بلکه خود فرهنگ به حساب می‌آیند و فراتر از یک متغیر مستقل بلکه یک متغیر ذاتی و درونی برای فرهنگ به شمار می‌روند. (Emami, 2012: 122) پیوست فرهنگی نقطه پیوند میان یک بعد از موضوع و مسئله را با سایر ابعاد توضیح داده و مطابق کارکردهای فوق می‌تواند بهترین ابزار برای استانداردسازی عوارض یک طرح و برنامه در چارچوب تدبیرات از پیش مشخص شده و همچنین سنجش کیفیت و کارآمدی و میزان توازن یک طرح و برنامه با سایر ابعاد اجتماعی تلقی شود. (Rezaei, 2009: 75) با توجه به اهمیت فرهنگ و نظام فرهنگی، جوامع مختلف استراتژی‌ها و رویکردهای مختلفی نسبت به نظام فرهنگی اتخاذ کرده‌اند و سعی می‌کنند که در جهت هماهنگ کردن آن با سایر نظام‌ها و اهداف و ایده‌آل خود عمل کنند. مصوبه نظام‌نامه پیوست فرهنگی طرح‌های مهم و کلان کشور و همچنین سایر قوانین مرتبط با آن از جمله قانون مصوب سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه از مهمترین مصوبه‌ها در حوزه پیوست فرهنگی در ایران می‌باشد که در کنار ملاحظات نظری و تئوریک می‌تواند دستاوردهای اجرایی تدوین پیوست فرهنگی را تقویت نماید. همچنین استفاده از تجارب جهانی در قالب «ارزیابی تأثیرات اجتماعی»^۱ و مفاهیم مرتبط با آن علی‌رغم تفاوت‌هایی که دارند، می‌تواند کارکردهای بیشتری در زمینه تدوین و اجرای پیوست فرهنگی داشته باشد. پیوست فرهنگی که معادل اصطلاح بین‌المللی «ارزیابی تأثیرات فرهنگی»^۲ است، در ایران عمر چندانی

¹ Social Impact Assessment

² Cultural Impact Assessment

ندارد اما در کشورهای توسعه یافته سابقه‌ای طولانی داشته و آن‌ها به تأثیرات اجتماعی اقدامات، سیاست‌ها، پروژه‌ها و سایر مداخلات توسعه‌ای توجه ویژه دارند.

پروژه‌های عمرانی و اقتصادی هنگامی که در جوامع شهری اجرا می‌شوند، از دو طریق با فرهنگ ارتباط پیدا می‌کنند. حالت اول، عدم تناسب طرح‌های خدماتی، عمرانی و اقتصادی با شیوه زندگی شهری با فرهنگ محلات شهری است که از این طرح‌ها استفاده می‌کنند و باعث ناکارآمدی و غیرقابل استفاده ماندن طرح‌ها می‌شود. بنابراین مدیران حوزه شهری قبل از اجرای هر طرح یا پروژه عمرانی باید در راستای بسترسازی فرهنگی بهره‌برداری از طرح، بر روی افکار و نگرش شهروندان محلات، فعالیت‌های فرهنگی انجام دهند. چنین فرایندی، ضرورت و اهتمام تهیه شیوه‌نامه پیوست فرهنگی را برای هر طرح اقتصادی و عمرانی در جامعه شهری بیشتر می‌نماید. در حالت دوم اجرای پروژه‌های اقتصادی و اعمال سیاست‌های توسعه‌ای، بر فرهنگ محله اثرگذار است و باعث دگرگونی در متغیرهای فرهنگی محله‌ها خواهد شد. این تغییرات طیفی از ارزش‌ها و باورهای شهروندان را تا از بین رفتن منابع و زیرساخت‌های فرهنگی شامل خواهد شد، حتی اگر افراد جوامع شهری در برابر این تغییرات واکنش و مقاومتی نشان ندهند. بنابراین لازم است قبل از اجرای این طرح‌ها در سطح جامعه، مدیران به شناسایی مولفه‌های فرهنگی پرداخته و با توجه به معیارهای به دست آمده به اجرای طرح‌های عمرانی و اقتصادی اقدام کنند. (Sharbatian, 2013: 87)

ابوالحسنی و عادل (2014) «ارزیابی پیامدهای اجتماعی و فرهنگی طرح احداث زیرگذر بزرگراه همت» را به روش مطالعه اسنادی، مشاهده، مصاحبه و بررسی پیمایشی و کاربرد نرم‌افزار spss انجام دادند. پیامدهای منفی از جمله احتمال برهم خوردن آسایش محیطی و ایجاد تغییرات کاربری و پیامدهای مثبت شامل: سهولت دسترسی مناسب برای ساکنین پس از بهره‌برداری از زیرگذر جدید و افزایش مرغوبیت املاک تجاری ارائه گردیدند. نتایج نشان می‌دهد که این اقدام عمرانی به طور نسبی مثبت ارزیابی شده ولی کافی تلقی نگردیده و ضروریست با مدیریت و کنترل پیامدها و نیز طرح‌های دیگر به ویژه حداقل ساماندهی و بهسازی زیرگذر قدیم تکمیل گردد. پژوهش پورصالحی و همکاران (2013) با عنوان «بررسی موانع تحقق طرح پیوست فرهنگی» صورت گرفت. این بررسی که به صورت پیمایشی، کمی و میدانی انجام گرفت، نشان داد موانع موجود در حوزه‌های مفهومی، ساختاری و عملیاتی است. از آنجا که نتایج به دست آمده از مقایسه میان سه دسته موانع مفهومی، ساختاری و عملیاتی از دید اساتید (عملیاتی > ساختاری > مفهومی) و مدیران (مفهومی > ساختاری > عملیاتی) دو اولویت عکس و متفاوت را به دست داده و همچنین به دلیل نزدیکی میانگین‌های محاسبه شده می‌توان هر سه عامل را به یک اندازه مهم و قابل تأمل معرفی کرد. از این رو پیشنهاد شد مسئولین طراحی طرح پیوست فرهنگی با اولیویتی یکسان به بررسی این موانع بپردازند.

اشرفی و رشیدی (2013) برای «ارزیابی تأثیر اجتماعی پروژه‌های شهری، نمونه موردی: پارک کودک ظفر گلچین در منطقه ۱۰ شهرداری تهران» را انجام دادند. در این ارزیابی، روش تحقیق توصیفی - تحلیلی با استفاده از روش‌های پیمایشی می‌باشد. با توجه به امکانات موجود، یکی از کارکردهای اصلی پارک کودک استفاده مکرر کودکان مجتمع‌های اطراف پارک از آن است. دومین پیامد بسیار مهم پارک، اثرات زیست محیطی آن در منطقه است. از جهت دیگر

پارک می‌تواند از طریق رهاشدگی و برنامه‌ریزی‌های نادرست و ساده‌انگارانه، به مکان بروز انواع جرایم شهری تبدیل شده و آثار اجتماعی، فرهنگی و روانی زیانباری بر شهر مانند تجمع معتادان و ارازل و اوباش، فروش مواد مخدر و شکل‌گیری دوستی‌های نامشروع باشند.

فاضلی و همکاران (2013) در پژوهش «ارزیابی تأثیر اجتماعی تخریب پل ری در تهران و تأثیر آن بر بهبود تصمیم‌گیری در مدیریت شهری» با استفاده از روش‌های پیمایشی، اسنادی و مصاحبه برای مسئله و ارائه تخریب و یا عدم تخریب پل، پرداخته است. این بررسی نشان داد هیچ ارتباط علی مشخصی میان حذف پل ری و تأثیرات مثبتی که می‌تواند سبب بهبود وضعیت نوسازی شوند وجود ندارد و حذف پل به افزایش ترافیک و در نتیجه افزایش آلودگی هوا نیز می‌انجامد که سبب کاهش کیفیت زندگی می‌شود و انگیزه برای نوسازی باز هم کمتر شود. در نتیجه تخریب پل، مدیریت شهری را به اهدافی که مد نظر داشته نمی‌رساند. بر اساس این پژوهش، تخریب پل متوقف شده و یافته‌های پژوهش در عمل بر تصمیم‌گیری مدیریت شهری مؤثر بوده است.

نتایج پژوهش پاک‌سرشت و رضایی (2013) با عنوان «ارزیابی پیامدهای اجتماعی نوسازی بافت فرسوده در محله اتابک» که با روش مطالعات اسنادی، پیمایش و مصاحبه حاکی از آن است که در کنار تأثیرات مثبت کالبدی، افزایش بهره‌مالکانه ساکنین شرکت‌کننده در طرح و ایجاد اشتغال، تأثیرات منفی چون تشدید فرسودگی، افزایش فضای بی‌دفاع شهری، کاهش درآمد ساکنین مشارکت‌کننده در طرح، کاهش انسجام اجتماعی و افزایش آسیب‌های اجتماعی مهم‌ترین پیامدهای اجتماعی نامطلوب این طرح محسوب می‌شوند. مهم‌ترین گام در رفع موانع، محدود کردن رویکرد کالبدی و اقتصادی در تعریف مفهوم فرسودگی و ماهیت مداخله در آن است.

علی‌رغم تنوع پژوهش‌های انجام شده در موضوع پیوست فرهنگی، فقدان پژوهش‌های آکادمیک و روشمند در این حوزه که بتواند الهام‌بخش سایر پژوهش‌ها باشد، احساس می‌شود. همانگونه که در پیشینه تحقیق بررسی شده مشهود است، پژوهش‌های صورت گرفته عمدتاً موردی و مرتبط با پروژه‌های پایان یافته است، در صورتی که می‌توان با ایجاد ساختاری نظام‌مند قبل از اجرا و پیاده‌سازی پروژه‌ها، پیوست فرهنگی آن‌ها را تدوین نمود. با این توضیح می‌توان گفت که هدف از پژوهش حاضر شناسایی شاخص‌های تدوین پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی شهر اصفهان می‌باشد.

در این پژوهش، برای تحلیل و تفسیر داده‌های متنی، از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. تحلیل محتوای کیفی روشی است که برای «تفسیر ذهنی محتوای داده‌های متنی از طریق فرایند سیستماتیک طبقه‌بندی، کدگذاری و شناسایی موضوعات و الگوها به کار برده می‌شود. (sieh & Shannon, 2005: 1278) این روش، امکان دستیابی به شناخت گسترده و عمیق در یک قلمرو گفتگویی یا موضوع خاص را فراهم می‌آورد. در پژوهش حاضر، هرگونه متن یا نوشته‌ای که به طور مستقیم و غیرمستقیم به موضوع پیوست فرهنگی می‌پردازد، به عنوان منبع داده شامل مقاله، سخنرانی و کتاب گردآوری شد. در روش تحلیل محتوای کیفی، تکنیک‌های کدگذاری و طبقه‌بندی داده‌ها، شکل‌دهنده فرایند پردازش داده‌ها شناخته می‌شوند؛ بنابراین، باید متن‌های به دست آمده از مرحله گردآوری گفتمان را خواند و مضامین آن‌ها را شناسایی و دسته‌بندی کرد و سپس به استخراج و دسته‌بندی مقوله‌ها و تفسیر گزاره‌های اصلی مطرح در فضای گفتمان پرداخت. (Phillips & Jorgensen, 2014: 208) در این پژوهش نیز در گام

نخست، از کدگذاری باز و روش جمله به جمله استفاده شد و در این چارچوب، جملات بر اساس محتوای کلیدی مطرح شده در آن‌ها دسته‌بندی شدند. سرانجام پس از حذف مقوله‌های دارای مضامین و معانی یکسان و نیز ادغام مقوله‌های هم‌سنخ و هم‌سو، گزاره‌های اصلی، براساس ابعاد مختلف طبقه‌بندی شد. یافته‌های پژوهش طی مراحل گردآوری و تحلیل داده‌ها به شرح زیر است:

۱- گردآوری گفتمان: در مجموع مقالات علمی- پژوهشی و کتاب‌های تخصصی مرتبط با موضوع پیوست فرهنگی در پروژه‌های عمرانی بررسی و مطالعه گردید. ۲- کدگذاری: در این مرحله، داده‌های متنی به روش کدگذاری جمله به جمله تجزیه و تحلیل شدند و در نهایت، ۳۴۸ مقوله از پیوست فرهنگی در پروژه‌های عمرانی استخراج شد. ۳- طبقه‌بندی داده‌ها: طی این مرحله با رویکرد تفسیری، مقوله‌های به دست آمده به ۵۰ مورد تقییل یافت و ذیل هشت موضوع اصلی دسته‌بندی شد: الف) روابط اجتماعی ب) خلاقیت ج) آینده‌نگری د) هویت ه) امنیت و عدالت ز) جذابیت ح) نمادها و نشانه‌ها. سپس مقوله‌های قرارگرفته در ذیل هر یک از این موضوعات، براساس درونمایه یا محتوای کلیدی آن‌ها طبقه‌بندی شدند. ۴- خلاصه سازی و استخراج گزاره‌های اصلی: در مرحله چهارم، مقوله‌های برخوردار از محتوای کلیدی یکسان، از طریق ادغام و حذف موارد تکراری خلاصه‌سازی شد. سرانجام طی این فرایند، گزاره اصلی مربوط به هر محتوای کلیدی استنتاج شد.

پیوست فرهنگی

«پیوست فرهنگی سند بررسی، تجزیه و تحلیل اثرات برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بر فرهنگ جامعه است و نقش مدیران و کارشناسان فرهنگی را در بازشناسی تاثیرات برنامه‌های توسعه‌ای افزایش می‌دهد. هر برنامه شامل فرایندهای مستمر و متعددی است و پیوست فرهنگی می‌تواند در تمام مراحل و فرایندهای برنامه با نظرات فرهنگی راه حل‌های توسعه‌ای را برای دستیابی به شرایط و موقعیت سازگار فرهنگی، بررسی، پیش‌بینی و ارائه نماید». (Moradi, 2015: 35)

پیوست فرهنگی با زندگی اقتصادی، اجتماعی، نظامی، بین‌المللی و ... ارتباط دارد. از این رو تعریفی که در حوزه ارزیابی تاثیر مبنای کار ما قرار می‌گیرد، فرهنگ به مثابه روش زندگی است. بنابراین می‌توان متغیرهای اولیه و مورد نیاز برای تعریف پیوست فرهنگی را برشمرد: ۱- در گام اول شناخت «بعد» فرهنگی کلیه پدیده‌ها و موضوعات مورد نیاز جامعه ۲- سپس محلی برای تحلیل جایگاه بعد فرهنگ در نسبت با سایر ابعاد (سیاست، اقتصاد و ...) همان موضوع ۳- بررسی ارکان، عناصر و آثار فرهنگی یک موضوع ۴- بررسی تاثیری که این موضوع از فرهنگ می‌پذیرد و اثری که بر آن می‌گذارد. طرح پیوست فرهنگی با دو کارکرد بازدارندگی نسبت به آثار مخرب ناشی از اجرای طرح‌ها و پیش‌برندگی نسبت به آثار مثبت ناشی از اجرای طرح‌ها در راستای هماهنگی الگوهای پیشرفت سیاسی، فرهنگی و اقتصادی با محوریت فرهنگ غنی اسلامی پا به عرصه نهاده است. (Emami, 2012: 146)

ضرورت تدوین پیوست فرهنگی در حوزه مدیریت شهری

اصطلاح توسعه امروزه با یک رویکرد پایدار انسانی و همه‌جانبه متأثر از سطوح و ابعاد فرهنگ داخلی هر جامعه می‌تواند، در کنار بسط و گسترش شاخص‌های توسعه از برون مورد اهتمام قرار گیرد. نگاه مدیریت اجرایی شهرها در اجرای کاربردی طرح‌های توسعه‌مند، بیشتر سیاسی، اقتصادی، عمرانی و منفعت‌طلبانه است و به دلیل فقدان دیدگاه

مدیریت فرهنگی حاکم بر اجرا و نظارت دقیق و مشارکت طلبانه شهروندان، در حال حاضر توسعه فرهنگی در حوزه مدیریت شهری مورد غفلت قرار دارد. به عبارت دیگر؛ معمولاً هر وقت از توسعه در یک جامعه نام برده می‌شود، آنچه به ذهن متبادر می‌شود، توسعه در بخش‌های عمرانی و اقتصادی و حداکثر سیاسی است و معمولاً مقوله فرهنگ مورد غفلت قرار گرفته و به رابطه فرهنگ با ابعاد دیگر توسعه توجهی نمی‌شود. (Rezaei, 2009: 1) تهیه پیوست فرهنگی در حوزه طرح‌های مدیریت شهری، کمک لازمی به توسعه پایدار و همه جانبه شهرها خواهد کرد. بر این اساس، چشم‌انداز توسعه پایدار مبتنی بر فرهنگ دینی، اسلامی، ایرانی و بومی با قابلیت‌های بسیار بالا در شهرها، ایجاد می‌کند که از هم اکنون برنامه توسعه متوازن و همه جانبه اجتماعی با محوریت فرهنگ در طرح‌های بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت مورد توجه مدیران شهری قرار گیرد. عدم توجه به روند متناسب سازی فعالیت‌های جاری در ابعاد اجتماعی، عمرانی، فرهنگی و اقتصادی شهرها با اهداف و محوریت بخشیدن به فرهنگ اسلامی، ایرانی و بومی، باعث رشد نامتوازن و از دست رفتن زمان به عنوان مهمترین سرمایه غیر قابل برگشت برای جبران نابسامانی‌های شهری خواهد بود. با توجه به قابلیت‌های جامعه ایران به عنوان یک نظام دین محور، قبل از ظهور نابسامانی و بحران‌های ناشی از رشد نامتوازن، انجام مطالعات فرهنگی در شهرها در این حوزه و عرصه ضروری است. بنابراین، طرح مطالعات پیوست فرهنگی و تهیه شیوه‌نامه آن در راستای هماهنگی توسعه‌های اجتماعی، عمرانی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی با محوریت فرهنگ غنی اسلامی، ایرانی و بومی باید امروز در توسعه پایدار شهری مورد توجه قرار گیرد؛ در صورت فقدان یا نادیده گرفتن این مطالعات در سطح جامعه شهری توسعه نامتوازن، رشد آسیب‌های فرهنگی و انحرافات اجتماعی را به وجود می‌آورد که جامعه را دچار بحران‌های اجتماعی و فرهنگی می‌کند و تمام دستاوردهای مثبت و عدالت محوری مدیران شهری را به چالش‌های عمیقی می‌کشاند. (Nekooeifard, 2012:154)

هر تغییر در فضای شهری می‌تواند تأثیر ماندگاری بر نابرابری‌های موجود در شهر بر جا گذارد. مکان یابی خدمات شهری، خودش عاملی برای تغییر درآمد افراد و در نتیجه باز توزیع ثروت و منشأ نابرابری است. شهر را در اصل باید به عنوان یک نظام منابع لحاظ کرد. هر شهر، نوعی توزیع جغرافیایی منابع اقتصادی، اجتماعی، روانی و نمادی است. (Harvey, 1997:62) پس هر اقدام توسعه‌ای در فضای شهری، با عدالت اجتماعی ارتباط مستقیم دارد. (Fazeli, 2012:64) گسترش فرایند پیوست فرهنگی در طرح‌های شهری نقش بارزی در حذف تأخر فرهنگی بخش‌های مادی و معنوی فرهنگ شهری را به دنبال خواهد داشت. شناخت کافی در مورد نیازهای پایدار محلات شهری همراه با ارزیابی و آموزش‌های فرهنگی مداوم و مستمر در حوزه اجرای طرح‌ها و پروژه‌های اقتصادی، اجتماعی، زیباسازی و عمرانی شهر باید مورد اهتمام قرار گیرد. فرایند پیوست فرهنگی در عرصه مدیریت شهری جامعه ما باید با این هدف مورد اهتمام قرار گیرد که زمینه و شرایط پروژه‌های عمرانی، اقتصادی، زیباسازی و خدماتی را به نحو مطلوب برای استفاده مستمر و دائم شهروندان آماده کند تا در کنار این بهره برداری، ارزش‌ها و میراث فرهنگی جامعه را در سطح مادی و معنوی، در شهر حفظ شود. در واقع؛ هدف از این فرایند آن است که سازمان‌ها، نهادها، مؤسسات و مدیران پروژه‌های شهری، در قبال اثرات فرهنگی پروژه‌ها، مسئولیت پذیر باشند و تلاش خود را در راستای افزایش پیامدهای مثبت فرهنگی پروژه‌های در حال اجرا و اقدام‌های لازم در خصوص کاهش آسیب‌های

فرهنگی در سطح منطقه مصروف دارند و به صورت دائم و مستمر، قبل از اجرا و بعد از بهره برداری طرح‌ها، با برنامه‌ریزی دقیق، اثرات فرهنگی- اجتماعی آن‌ها را پوشش و پالایش کنند. با توجه به این اهداف و در راستای اولویت دهی به فرهنگ و فرایند پیوست فرهنگی، باید مدیریت شهری پنج معیار را در راستای نهادینه کردن این فرایند مد نظر داشته باشد: الف) بسترسازی فرصت‌های فرهنگی متناسب با الگوی پیشرفت فرهنگی و بومی جامعه شهری؛ ب) جلب مشارکت فرهنگی شهروندان نظام اسلامی در گسترش فرایند توسعه فرهنگی و افزایش سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و انسانی محلات شهری؛ ج) کنترل و پیشگیری از آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی ناشی از تغییرات و تحولات طرح‌های خدماتی، اقتصادی و عمرانی در سطح محلات شهری؛ د) تقویت و بازسازی هویت ایرانی و اسلامی در مقابله با بحران‌های هویتی و تهاجم پایدار فرهنگی؛ ه) ترغیب، تقویت و ارتقای فرهنگی نظام اسلامی به عنوان اصلی‌ترین بستر و تکیه‌گاه پیشرفت و استقلال پایدار جامعه. (Sharbatian, 2013: 95-96)

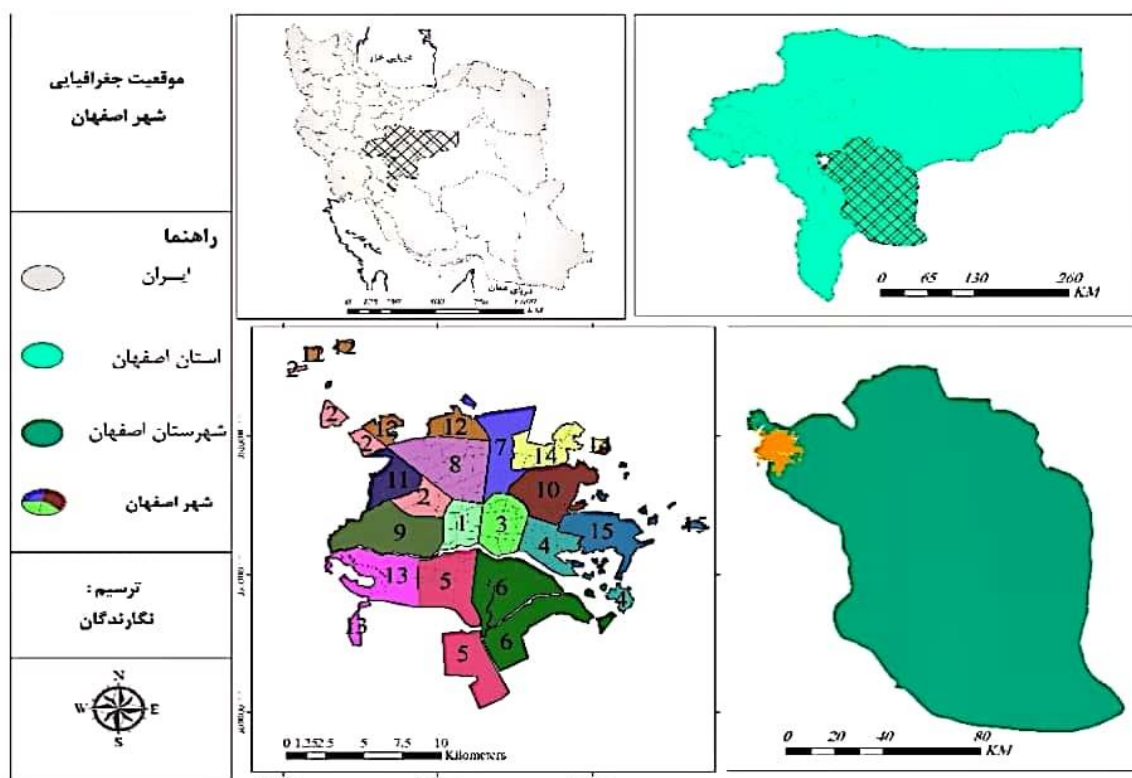

Figure 1: The study area. Source: Authors; 2019

در نظام‌نامه پیوست فرهنگی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی فعالیت‌ها و طرح‌های مهم عبارتند از: به سیاست-های اجرایی، طرح‌ها و لوایح، پروژه‌های اجرایی و یا تصمیمات مهم و سازمان یافته‌ای اطلاق می‌شود که در عرصه-های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و غیره اتخاذ یا اجرا شده یا می‌شود و به واسطه گستره تعامل با آن فرهنگ جامعه و آثار و پیامدهای آن مطابق با ساز و کارهای پیش‌بینی شده در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های این نظام‌نامه به عنوان طرح مهم تلقی شده و ملزم به تدوین پیوست فرهنگی است. فعالیت‌ها یا طرح‌های مهم و کلان فعالیت‌ها یا طرح‌های مهم و کلان مشمول پیوست فرهنگی، به فعالیت‌ها و طرح‌هایی اطلاق می‌شود که با توجه به معیارهای زیر و متناسب با امکانات کشور، مورد تصویب قرار می‌گیرد: ۱- گستردگی و اهمیت نوع تأثیرات فرهنگی فعالیت یا طرح ۲- جمعیت تحت پوشش و تأثیرپذیر از فعالیت یا طرح ۳- میزان ماندگاری و انتشار آثار و پیامدهای

فرهنگی فعالیت یا طرح ۴- نسبت بین آثار و پیامدهای فرهنگی فعالیت و یا طرح با تهاجم فرهنگی و فرایندهای جهانی سازی ۵- میزان منابع انسانی و مادی مصرفی و اعتبارات لازم برای اجرای فعالیت یا طرح ۶- نسبت نزدیکی آثار و پیامدهای فرهنگی فعالیت یا طرح با نقشه مهندسی فرهنگی. (Shoraye Alii Enghelab Farhangi, 2013)

معرفی محدوده مورد مطالعه

شهر اصفهان در شمال غرب استان اصفهان با مساحتی در حدود ۴۸۲ کیلومتر مربع و در ۵۱ درجه و ۵۰-۴۱ دقیقه طول شرقی و ۳۲ درجه و ۵۱-۳۲ دقیقه عرض شمالی واقع گردیده است. جمعیت این شهر ۱۹۶۱۲۶۰ نفر است که ۳۶/۸ درصد جمعیت استان را در خود جای داده است. بر اساس آخرین تقسیمات شهرداری، این شهر دارای ۱۵ منطقه شهری است و رودخانه زاینده رود شهر را به دو نیمه شمالی و جنوبی تقسیم نموده است که مناطق ۵، ۶ و ۱۳ در نیمه جنوبی و بقیه در نیمه شمالی شهر قرار دارند. (Statistics of the city of Isfahan, 2016)

بحث و یافته‌ها

شرح یافته‌های پژوهش در ۸ بخش، دسته‌بندی شدند: الف) روابط اجتماعی ب) خلاقیت ج) آینده نگری د) هویت ه) امنیت و عدالت ز) جذابیت ح) نمادها و نشانه‌ها. طبقه‌بندی داده‌ها. در ادامه، به تفکیک هر کدام از این بخش‌ها به همراه زیر مجموعه آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند.

- روابط اجتماعی:

فضاهای عمومی شهر را می‌توان عرصه‌ای دانست که زندگی جمعی در آن شکل می‌گیرد و مکانی برای ایجاد تعاملات اجتماعی و مراودات شهروندی را فراهم می‌کند، چنانچه به زعم بسیاری از اندیشمندان فضاهای عمومی شهر مولفه‌ای اساسی در بهبود و افزایش میزان سرمایه اجتماعی در ساختار شهر به شمار می‌رود. بنابراین فضای شهری بستر شکل‌گیری و تقویت ارتباطات اجتماعی است. یکی از مهم‌ترین اهداف پیوست فرهنگی، تقویت و بهبود روابط اجتماعی می‌باشد که از طریق در نظر گرفتن تنوع قومی و گروهی (خرده‌فرهنگ‌ها) و همچنین تعاملات اجتماعی محقق می‌شود.

Table 1: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Social Relations

مفهوم	بعد	مولفه	تم	متن
رابطه اجتماعی شهر اصفهان	تعدد	تعدد قومی و گروهی (خرده فرهنگ‌ها)	به رسمیت شناختن خرده فرهنگ‌های موجود در شهر اصفهان در طراحی پروژه‌ها	استفاده از مفاهیم مورد توجه خرده فرهنگ‌ها و به کارگیری آن‌ها در طراحی شهری هر شهر می‌تواند باعث ارتقاء سیمای فرهنگی در کنار سیمای ظاهری شهرهای مربوط به هر خرده فرهنگ و همچنین ارتقاء حسن تعلق شود.
				ایجاد کاربری‌های متنوع فرهنگی برای گروه‌های مختلف اجتماعی در پروژه‌ها
	تعدد	توجه به نیازها و اولویت‌های فرهنگی مردم بومی شهر اصفهان در پروژه‌ها	توجه به نیازها و اولویت‌های فرهنگی مردم	پاسخگویی به نیازهای متنوع مادی و معنوی مردم در یک فضا یا عنصر شهری از اهمیت شایان توجهی برخوردار است.
			ایجاد ساختارهای منسجم و زنده به وسیله ارتباط پدیده‌های مختلف با یکدیگر	شهرها و ساختمان‌ها نمی‌توانند زنده بمانند مگر آنکه به وسیله تمامی افراد جامعه ساخته شوند. توجه به این که چگونه پدیده‌های مختلف با یکدیگر ساختارهای منسجم و زنده را ایجاد می‌کنند اهمیت زیادی دارد.
تعدد	تعاملات اجتماعی	ایجاد فضاهایی جهت تعاملات گروه‌های قومی و فرهنگی و حضور مردم در فضای شهری	ایجاد فضاهایی جهت تعاملات گروه‌های قومی و فرهنگی و حضور مردم در فضای شهری	برنامه ریزان شهری باید در ایجاد و آفرینش فضاهایی که موجب ترغیب و توانمندی گروه‌های قومی و فرهنگی می‌شوند، تلاش بیشتری کنند.
			در نظر گرفتن فضای مناسب برگزاری آیین‌ها و آداب هویت بخش و وحدت افزای جامعه را فراهم می‌کند.	هنر معماری، فضای مناسب برگزاری آیین‌ها و آداب هویت بخش و وحدت افزای جامعه را فراهم می‌کند.

- خلاقیت

شهر اصفهان، به عنوان شهری که قابلیت خلاق بودن را داراست، با تاکید بر پتانسیل های فرهنگی شهر به دنبال پویایی و رشد هدفمند در زمینه خلاقیت شهری است. این پویایی و رشد خلاقیت در شهر اصفهان، نیازمند مدیریت و برنامه ریزی کارآمد برای بهبود فضاهای شهری، حفظ عناصر فرهنگی، تاریخی و هویت بخش شهر و ارتقای تعاملات اجتماعی در سطح شهر و بهره گیری از طبقه خلاق و نخبه، می باشد. به طور کلی مهمترین مولفه خلاقیت در پیوست فرهنگی را می توان به وسیله ایجاد و تقویت زیر ساخت های شهری نوآورانه ایجاد کرد.

Table 2: Qualitative Content Analysis Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Creativity

مفهوم	بعد	مؤلفه	تم	متن
تعمیرات شهری تعمیرات فضای ساخت و ساز تعمیرات فضای ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تأمین و تجهیز زیرساخت ها جهت جذب و پرورش افراد خلاق به شهر
				توجه به جایگاه زیرساخت ها، تسهیلات، امکانات سخت افزاری، مکان ها و فضاهای خلاقیت را برای پرورش طبقه خلاق و موفقیت در جذب آن ها را ضروری است.
				تعمیرات و ساماندهی دیوارنگاری خلاقانه در بدنه های شاخص خیابان
				یکی از معیار های مهم برای جذب طبقه خلاق را می توان در قالب تقویت و ساماندهی دیوارنگاری خلاقانه در بدنه های شاخص شهری ارائه داد.
تعمیرات شهری تعمیرات فضای ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	ایجاد فضاهایی برای ارتباط بیشتر مردم با طبیعت جهت زمینه سازی تفکر خلاقانه
				افراد باهوش همان آدم های خلاق هستند. ما اگر بتوانیم در شهرهایمان فضاهایی برای ارتباط بیشتر مردم با طبیعت ایجاد کنیم، به نوعی به تفکر خلاقانه کمک کرده ایم.
تعمیرات شهری تعمیرات فضای ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	هر پدیده ای را که بتوانیم در یک فضای شهری یا فضای معماری ایجاد کنیم که یک اثر یادگیری روی مردم داشته باشد، می تواند یک اثر خلاقانه باشد هرچقدر فضای شهری ما بتواند بیشتر به یادگیری منجر شود، بیشتر خلاقانه است.
				تمرکز بر موضوع یادگیری و برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش در طراحی شهری

Source: Authors; 2019

- آینده نگری

پیچیدگی و چند بعدی بودن مسائل شهری با رشد تکنولوژی و همچنین عدم قطعیت شرایط بر دشواری تصمیم گیری در مسائل شهری افزوده است. این تغییرات به ویژه در حوزه های فرهنگی به مراتب بیشتر و پیچیده تر می باشد و تصمیم گیری و برنامه ریزی را به مراتب دشوارتر می نماید. بر این اساس اتخاذ رویکردی نوین برای مدیریت این تغییرات تغییر و تحولات شتابان بر بروز مسائل جدید شهری، ضروری است. این موضوع در حوزه پیوست فرهنگی می تواند در قالب آینده نگری مطرح شود که مهم ترین بخش های آن توجه به شهر آینده و ایجاد شهر هوشمند است.

Table 3: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Future

مفهوم	بعد	مؤلفه	تم	متن
تعمیرات شهری تعمیرات فضای ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	توجه به تغییرات فرهنگی در شهر اصفهان با رویکرد شهر آینده (کاهش جمعیت جوان، تغییرات اقلیمی و ...)
				برای درک عمیق و ریشه ای تحولات فرهنگی شهر، ناگزیر به بررسی مبانی آینده پژوهی هستیم.
تعمیرات شهری تعمیرات فضای ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	تعمیرات ساخت و ساز	توجه به تاثیرات فناوری ها بر تغییرات فرهنگی در شهر اصفهان در قالب پروژه ها
				یکی از مسایل مهم در زمینه استفاده از فناوری و خط مشی گذاری، پرداختن به تاثیراتی است که هر فناوری به همراه دارد.

Source: Authors; 2019

- هویت

هویت شهری زمانی معنادار خواهد بود که تبلور عینی در فیزیک شهر داشته و در واقع کالبد بیرونی و فیزیک شهر نمادی از هویت شهری باشد. شناخت هویت شهری باید بر پایه مولفه های تشکیل دهنده شخصیت آن فضا شناسایی شود؛ مهم ترین مولفه های تشکیل دهنده هویت یک شهر در زمینه پیوست فرهنگی عبارتند از: هویت ایرانی، هویت اسلامی، هویت انقلابی و مزیت رقابتی فرهنگی شهر اصفهان (گردشگری) که هر کدام دارای ابعاد متفاوتی هستند.

Table 4: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Identity

مفهوم	بعد	مؤلفه	تم	متن
هویت ایرانی		توجه به تنوع فرهنگ های موجود در شهر و ابراز وجود آن ها		هویت در شهر به واسطه ایجاد و تداعی «خاطرات عمومی» در شهروندان و تعلق خاطر را نزد آنان فراهم کرده و شهرنشینان را به سوی «شهروند شدن» که گستره ای فعال تر از ساکن شدن صرف دارد، هدایت می کند.
				ایجاد و تداعی «خاطرات عمومی» در شهروندان به وسیله مکان های شاخص شهری
هویت	حفظ خط و فرهنگ و زبان	نام گذاری مکان ها بر اساس حافظه تاریخی		شهرسازان و طراحان شهری باید وجود تنوع فرهنگی را پذیرفته و از این پتانسیل در جهت ارتقاء کیفیت فضاهای شهری استفاده نمایند. همچنین باید تنوع فرهنگی به صورت گوناگون ابراز گردد.
				در راستای ارتقای هرچه بیشتر کیفیت فضای شهری و هویت محله ای باید به وسیله حفظ خط و فرهنگ و زبان در قالب پروژه ها به تقویت هویت آن ها کمک نمود.
هویت اسلامی	محویت مسجد	استفاده از نقوش اسلامی با محتوای کلام الهی و مفاهیم دینی به صورت خطوط و علائم هندسی در شهر		در منظر شهرهای اسلامی، تحقق «شهر خدا محور» با تفوق مسجد در آسمان شهر محقق می شود.
				بارزترین حضور معنا و معنویت در معماری، نقش کلام الهی به صورت خطوط و علائم هندسی و فرم های استایلیزه شده در مساجد، سر در خانه ها و اماکن بسیار دیگر و استفاده از سطوح آجری یکدست است.
هویت	تذکر دهی شهر و فضای شهری در قالب عناصر طبیعی و عناصر انسان ساخت	نام گذاری مبتنی بر مفاهیم معنوی و طراحی فضا بر اساس نام گذاری صورت گرفته		یکی از نکاتی که در باب تذکر دهی شهر و فضای شهری دارای اهمیت است، توجه به این موضوع است که شهر و فضاهای شهری از غفلت زایی و غافل کردن و سرگرم نمودن مردمان بری باشند.
				نام گذاری ویژه و خاص هر یک از آن ها نیز که مفاهیم معنوی دارند می تواند مد نظر قرار گیرد و به احراز هویت و نقش آن ها در سلسله مراتب فضایی کمک نماید؛ و همه تکنیک های فوق الذکر به استناد و با تکیه بر این نام ها انجام پذیرد.
هویت انقلابی	معرفی و آشنایی با تاریخ معاصر ایران و انقلاب اسلامی در قالب پروژه ها	بزرگداشت و معرفی نخبگان، قهرمانان و نام آوران مذهبی و ملی به مردم		معرفی و آشنایی با تاریخ معاصر ایران و انقلاب اسلامی یکی از کارکردهای مهمی است که می تواند در قالب پروژه های شهری نمود داشته باشد.
				بزرگداشت و معرفی نخبگان، قهرمانان و نام آوران مذهبی و ملی به مردم نیز می تواند در قالب پروژه های شهری نمود پیدا کند.
ترویج ارزش های دفاع مقدس	توجه به جاذبه های شهر در جذب گردشگر با تاکید بر زیر ساخت ها و نمود آن در پروژه ها	لزوم توجه به تداوم تاریخی کاربری پیشنهادی بناها و بافت های کهن		یکی از ذخایر ارزشمند تمدن اسلامی ایرانی آموزه های فرهنگ ایثار و مقاومت حاصل از انقلاب اسلامی و دفاع مقدس است، که با الهام از ارزش های اسلامی موجودیت یافته اند.
				فرهنگ ایثار و مقاومت دارای ظرفیت عظیم تمدن سازی است که لازمه نهادینه شدن آن در فرهنگ جامعه، ظهور و بروز آن در شهر می باشد.
مزیت فرهنگی شهر اصفهان (گردشگری)	لزوم توجه به تداوم تاریخی کاربری پیشنهادی بناها و بافت های کهن	ساخت آثار برجسته جدید در ضمن احیای بافت های تاریخی در فضاهای مدرن		ضمن تاکید بر جذابیت های فرهنگی فضاهای شهری در جذب گردشگر فرهنگی، آثار تاریخی فرهنگی کالبدی و ویژگی های فرهنگی غیرکالبدی شهرها نیز دارای اهمیت می باشند.
				کاربری پیشنهادی بناها و بافت های کهن باید در جهت تداوم تاریخی باشد، یعنی باید عملکردی هم سنخ با عملکرد قبلی خود داشته باشد.
				فضاهای سنتی در شهر نقطه مقابل فضاهای شهری مدرن قرار گرفته اند. یکی از متداول ترین راه های احیای بافت ها و فضاهای تاریخی شهرها و برجسته نمایی خلاقانه آن ها در بین فضاهای شهر مدرن، اختلاط های فیزیکی و کاربری و ساخت آثار برجسته مدرن است.

پویست فرهنگی پروژه های عمرانی شهر اصفهان

Source: Authors; 2019

- امنیت

امنیت محیط نه تنها تحت تاثیر بروز جرایم و ناهنجاری های رفتاری خدشه دار می شود؛ بلکه گاهی به سبب به تصویرکشیدن محیطی ناآشنا و پرتنش در ذهن فرد، موجب ایجاد حس ناامنی می شود. از این رو بررسی امنیت به عنوان یکی از ابعاد پیوست فرهنگی در فضای شهری را می توان در دو دسته امنیت فیزیکی (عینی) و امنیت ذهنی (روانی) جای داد.

Table 5: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Security

مفهوم	بعد	مولفه	تم	متن	
تأمین و ارتقاء امنیت شهروندان پروژه‌های عمران شهری اصفهان	د	امنیت	فیزیکی	ایجاد نظم جهت حفظ امنیت خیابان ها و آزادی شهر بر اساس قانون	هر جا شهر قدیمی موفق به نظر می‌رسد، در پشت بی‌نظمی ظاهری آن نظمی شگفت‌انگیز جهت حفظ امنیت خیابان‌ها و آزادی شهر وجود دارد.
				بررسی های مکانی جرایم شهری و پیشگیری از آن‌ها با طراحی محیطی	به دلیل رشد شتابان جمعیت شهری و افزایش بی‌رویه ناهنجاری‌های اجتماعی در شهرها، توجه ویژه‌ای به بررسی‌های مکانی جرایم شهری به وجود آمد. سپس موضوع پیشگیری از جرایم بسط داده شد و به پیشگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی توجه ویژه شد.
				ایجاد تصویری مثبت از فضا	اگر محیط به نحوی طراحی شود که بتواند تصویری مثبت از فضا ایجاد کند، امنیت ذهنی افزایش خواهد یافت.
				تکرار مناظر آشنا در فضاهای عمومی شهری جهت ایجاد امنیت	تکرار مناظر آشنا در فضاهای شهری، نه تنها حس غربت و اضطراب آن را از بین می‌برد، بلکه به مردم در مسیریابی کمک می‌کند و از گم شدن احتمالی و ترس ناشی از آن جلوگیری می‌کند.
				امنیت ذهنی	پرهیز از به کارگیری عوامل آسیب‌زا برای روح و روان و کالبد و فرهنگ مردم
				یکی از نیازهای اجتماعی انسان احساس امنیت فرهنگی است. در این راستا هویت و عناصر هویتی در زندگی انسان موجب آرامش و ایجاد اعتماد به نفس و میل به داشتن تلاشی مستمر همراه با احساس امنیت می‌شود.	

Source: Authors; 2019

- عدالت

در پیش گرفتن نگاهی جدید به توسعه شهری، مستلزم داشتن نگاهی چند بعدی است که هم زمان، کیفیت زندگی و عدالت اجتماعی را در نظر داشته باشد. عدالت باید به یکی از اصول تحلیل اقدامات توسعه‌ای بدل شود. شهر منبعی است که شیوه توزیع امکانات در این منبع، کانون مباحثه درباره عدالت اجتماعی است. در نتیجه برای تدوین پیوست فرهنگی اقدامات توسعه‌ای در فضای شهری، عدالت به عنوان یکی از مهمترین ابعاد مطرح می‌شود.

Table 6: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Justice

مفهوم	بعد	مولفه	تم	متن
تأمین و ارتقاء عدالت شهروندان پروژه‌های عمران شهری اصفهان	د	عدالت	پیشگیری از قطب بندی شهر جهت دسترسی متناسب کلیه آحاد جامعه به امکانات عمومی	مصادیق تعادل در طراحی محیط مصنوع را می‌توان از طریق پیشگیری از قطب بندی شهر و محلات آن بر پایه معیارهای مادی؛ دسترسی متناسب کلیه آحاد جامعه به امکانات عمومی ایجاد کرد.
			مکانیابی مطلوب عناصر شهری و مجاورت متناسب و متجانس آن‌ها از نظر کالبد و عملکرد؛	برنامه ریزی شهری در چارچوب شهرهای اسلامی خود را ملزم به توزیع عادلانه منابع و فعالیت‌ها در محیط مدنی می‌دانست. استقرار و مکان‌یابی مناسب هر عنصر از فضای شهری و ارتباط منطقی و مناسب آن‌ها با یکدیگر موضوعی است که ریشه در رعایت عدالت دارد.

Source: Authors; 2019

- جذابیت

ایجاد فضاها و مکان‌های جذاب در شهر از مصداق‌های برجسته پیوست فرهنگی در حوزه پروژه‌های عمران شهری است. نوآوری هنری، تنوع کارکردی فضاها و مکان‌های شهری، خلق چشم‌اندازهای زیبا، جذابیت مکانی، وجود آثار هنری، تنوع در مصالح، توجه به رنگ‌ها و توجه به محتوا و شکل مناسب تبلیغات شهری را می‌توان در قالب عناصر طبیعی و عناصر غیر طبیعی دسته بندی کرد.

Table 7: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Attractiveness

مفهوم	بعد	مولفه	تم	متن
تأمین و ارتقاء جذابیت شهروندان پروژه‌های عمران شهری اصفهان	د	عناصر طبیعی	توجه به عناصر طبیعی جهت سرزندگی و طراوت و شکل‌گیری فضاهای سبز	در نظر گرفتن عناصر طبیعی در طراحی که سرزندگی و طراوت به محیط می‌دهد و همچنین در راستای وجود آن سرزندگی و طراوت ایجاد می‌شود.
			شناخت ظرفیت‌ها و محدودیت‌های طبیعی هر منطقه و تطابق طراحی با زمینه اقلیمی	نمود مفهوم تجمع در شکل‌گیری فضاهای شهری بنا به اصولی چون انعطاف پذیری، استفاده‌های متنوع از یک فضا (به تناسب زمان و موقعیت)، بهره‌وری و استفاده بهینه از سرمایه‌گذاری‌ها برای فضاها و عناصر مختلف شهری متفاوت خواهد بود.
			وجود آثار هنری برای تقویت و عناصر غیر	وجود آثار هنری برای تقویت و درصورت ناخوانا بودن و عدم هماهنگی با

طبیعی	غنا بخشی ارتباط	محیط و زمینه و مخاطب، خود می تواند منجر به ضعف روح شهر شود.
	تنوع در مصالح و جداره ها جهت ایجاد غنای حسی	بناهایی که از اهمیت بیشتری نسبت به سایر بناها برخوردار هستند با مصالح آجر قابل مشاهده هستند. بناهای مدرن و نوساز با مصالح جدید (کامپوزیت ها و سنگ و شیشه ...) تنوع در مصالح و جداره ها باعث ایجاد غنای حسی در فضا می شود.
	توجه به مفهوم نمادین رنگ ها و جنبه روانشناسی آن ها	رنگ از آغاز آفرینش بشر به عنوان ابزاری برای القای مفاهیمی خاص مورد توجه بوده و دارای تأثیرات روانی، زیست محیطی، زیست شناختی و حتی درمانی برای افراد جامعه است.
	وحدت در عین کثرت با اجزاء دیگر و تبدیل شدن هر بنا به یک کل کمال یافته	در فضای شهر بایستی پیوستگی اجزاء در یک کل هدفمند و منظم بوده که در عین کثرت خود با اجزاء دیگر وحدت یافته و به یک کل کمال یافته منتهی گردد.
	تناسب کارکردها با تصویر ذهنی شهروندان با توجه به بافت موجود	می توان به وسیله حفظ و تقویت کارکردهای متناسب با تصویر ذهنی شهروندان از آن فضا به ارتقای هرچه بیشتر کیفیت فضای شهری و هویت محله ای کمک نمود.
	توجه به تنوع کارکردی مکان ها و ارائه حق انتخاب بیشتر به کاربران	مکان هایی که بتوانند برای منظوره های متنوعی به کار آیند، در مقایسه با مکان هایی که برای کاربری مشخص و محدودی طراحی شده اند، حق انتخاب بیشتری را به کاربران عرضه می کنند.
	مناسب سازی فضاهای جدید غیربومی، برای سهولت ظهور رفتارهای بومی	مناسب سازی فضاهای نو که بنا به مقتضیات زمان پدید می آیند یا از سایر ملل به عاریت گرفته می شوند، برای سهولت ظهور رفتارهای بومی ضرورت دارد؛ که اگر چنین نشود، به مرور جامعه به استحاله رفتاری و به دنبال آن به استحاله فرهنگی مبتلا خواهد شد.
	توجه به محتوا و شکل مناسب تبلیغات شهری	توجه به اهداف اجتماعی در طراحی فضای شهری در قالب توجه به محتوا و شکل مناسب تبلیغ، و پرهیز از ایجاد اغتشاش و آلودگی بصری نمود می یابد.

Source: Authors; 2019

- نمادها و نشانه ها

نمادها یا نشانه های شهری، بناهای مهم از لحاظ معماری و طراحی هستند که در داخل شهر و در حیطه یک تجربه قراردادی ما بین شهروندان، معناگذاری می شوند، به نحوی که گاه حتی از خود شهر پر اهمیت تر جلوه می نمایند، زیرا بیانگر هویت، شخصیت و عصاره شهر در یک ساختار نمایان هستند و در خوانش شهروندان از شهر و محیط زیستیشان تاثیر مستقیم بر جای می گذارند. اهمیت نمادها و نشانه ها در پیوست فرهنگی را می توان در دو بستر؛ تاثیر عناصر عینی و الهام پذیری از فرهنگ غالب بررسی نمود.

Table 8: Qualitative Content Analysis of Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects: Symbols

مفهوم	بعد	مؤلفه	تم	متن
تاثیر عناصر عینی	نمادها و نشانه ها	تاثیر عناصر عینی	به کار گیری المان های شهری جهت اطلاع رسانی و افزایش دانش و بینش عمومی	افزایش قابل توجه المان های شهری شامل علائم راهنما، میلان شهری، المان های نمایشی - بیانی (تندیس ها و یادمان ها) جهت اطلاع رسانی و افزایش دانش و بینش عمومی.
			توجه به نمادپردازی جهت تحت تأثیر قراردادن ناخودآگاه جمعی و فرهنگ شهروندی در فضای شهری	توجه به نمادپردازی و تحت تأثیر قرار دادن ناخودآگاه جمعی در فضای شهری منتهی به ارتباط کالبد و معنا در منظر شهری می گردد و می تواند منجر به خلق حس مکان، خاطره جمعی و حس تعلق به محیط گردد.
الهام پذیری از فرهنگ غالب	نمادها و نشانه ها	الهام پذیری از فرهنگ غالب	توجه به نمادهای شهری برای انتقال حافظه تاریخی در میان نسل ها	نمادهای شهری در میان نسل ها انتقال داده می شود و در حافظه جمعی افراد ابدی می شوند. حافظه تاریخی شهر یعنی شهر، دارای خاطره است و معانی را به مکان ها حواله می دهد و از این مکان ها اخذ معنا می کند.
			نمادها و الگوهای شهری به عنوان علائم و نشانه های القاء کننده تفکر و بینش حاکم بر شهرها مورد توجه بوده اند. این علائم، چنانچه با دقت و اندیشه متعالی انتخاب شوند، می توانند به عنوان رسانه عمومی مهمی ایفای نقش کنند و به آگاهی بخشی بپردازند.	در حقیقت نشانه های ورودی شهر باید به گونه ای مبین فرهنگ عامه مردم و ویژگی های خاص شهر بوده تا ضمن عملکرد خود به عنوان نماد ورود به یک شهر خاص، به عنوان معرف شهر، از سوی ساکنان و مسافران پذیرفته گردند.

Source: Authors; 2019

- جمع بندی و دستاوردهای علمی پژوهشی

امروزه فرآیند ارزیابی تأثیرات پروژه ها جزء مهمی از برنامه ریزی و اجرای پروژه در برنامه ها و سیاست گذاری هاست و در سرتاسر جهان به کار گرفته می شود. ارزیابی تاثیر اجتماعی پروژه ها و طرح های شهری باعث می شود تا تصمیم-

گیری به عنوان مهارتی اجتماعی در سطوح مدیریت شهری در راستای توسعه شهری مورد توجه قرار گیرد. مهمترین متغیرهای مورد بررسی در ارزیابی تأثیرات اجتماعی شامل: شاخص‌های جمعیتی، ساختار اجتماع و نهادها، منابع سیاسی و اجتماعی، تغییرات خانوادگی و فردی و منابع اجتماع می‌باشد.

صاحب‌نظران امر توسعه، زیرساخت توسعه هر کشور و جامعه را فرهنگ آن تلقی می‌کنند. در حقیقت کلیه حوزه‌های وسیع غیر فرهنگی در فرآیند تغییر و تحول و توسعه، از عوامل فرهنگی تأثیر می‌پذیرد. از سوی دیگر فرآیندهای فرهنگی نیز از سایر حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، محیطی و ... تأثیر می‌پذیرند و میان این فرآیندها نوعی تأثیر و تأثر متقابل وجود دارد. ایجاد هر نوع تغییری در هر یک از نظام‌های موجود، موجب ایجاد تغییراتی در سایر نهادهای جامعه می‌شود. از این رو، هنگام اجرای پروژه‌ها و طرح‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی یا فرهنگی، باید متوجه بود که اجرای این گونه طرح‌ها پیامدها و تأثیراتی بر سایر نظام‌های جامعه خواهد داشت. پیوست فرهنگی سند بررسی، تجزیه و تحلیل اثرات برنامه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بر فرهنگ جامعه است. شناسایی تمام ابعاد رشد و توسعه اجتماعی و کیفیت تاثیرپذیری و تاثیرگذاری این ابعاد بر همدیگر از آن جهت اهمیت دارد که با درک صحیح از مسائل پیشرفت می‌توان با اقداماتی آگاهانه و پیشگیرانه در مرحله اول از خسارات احتمالی جلوگیری نمود و در مرحله دوم راهبردهای سازگار و برخاسته از فرهنگ خودی را طراحی و در برنامه پیشرفت، ساری و جاری کرد تا در نهایت در ضمن گام برداشتن در مسیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، شاخص‌هایی که برای انجام پروژه‌های میدانی در مسیر الگوی مدنظر لازم است، بررسی و شناسایی شوند.

تا کنون در کلان شهرها، تلاش‌هایی در زمینه ارزیابی تأثیرات اجتماعی صورت گرفته است که در سال‌های اخیر بیشتر رویکردی فرهنگی داشته و تا حدودی دربرگیرنده مفهوم پیوست فرهنگی بوده است، با این حال علی‌رغم اقدامات صورت گرفته برای آنکه تدوین پیوست فرهنگی، راهبردی موثر باشد باید به سایر حوزه‌های تأثیر پذیر و تاثیرگذار بر فرهنگ نیز توجه شود. سیاست‌گذاران فرهنگی در سطوح عالی نظام جمهوری اسلامی ایران، تهیه پیوست‌های فرهنگی و اجتماعی را ضرورتی انکارناپذیر دانسته و حتی به آن جنبه قانونی بخشیده‌اند. با توجه به تأکید نقشه مهندسی فرهنگی کشور، سیاست‌های کلی نظام در بخش فرهنگ و همچنین، برنامه توسعه پنجم و ششم؛ بر لزوم انجام پیوست‌های فرهنگی و توجه به پیامدهای برنامه‌ها، سیاست‌ها و طرح‌های توسعه محور، فعالیت‌هایی انجام شده است، ولی هنوز هم در زمینه اجرا کاستی‌هایی وجود دارد. در نتیجه این پژوهش به دنبال شناسایی شاخص‌های تدوین پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی است.

شناسایی شاخص‌های تدوین پیوست فرهنگی جهت برنامه‌ریزی شهری و تحقق اهداف توسعه در شهر اصفهان و در قالب پروژه‌های عمرانی ضروری می‌باشد. با بررسی‌های انجام شده بر پژوهش‌های صورت گرفته، می‌توان گفت با توجه به اینکه تا کنون ابزارهای محدودی برای تحقق عرصه‌های فرایند مذکور در نظام مدیریت شهری اصفهان وجود داشته که به مصادیق اندکی خلاصه شده است، انجام این پژوهش و شناسایی ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های الگوی تدوین پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی در شهر اصفهان، می‌تواند پوشش دهنده خلا موجود در الگوهای موجود باشد و برای سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، طراحان و مدیران پروژه‌ها در حوزه تصمیم‌گیری و اجرا، موثر واقع شود.

با بررسی انجام شده در خصوص تحقیقات داخلی و خارجی نیز به این نکته پی برده می‌شود که اغلب تحقیقات خارجی بر اساس الگوهای بومی به بررسی تاثیرات پروژه‌های مختلف پرداخته‌اند که بخشی از این الگوها اساساً با اهداف مد نظر پیوست فرهنگی مغایرت دارد. همچنین پژوهش‌های داخلی محدودی در این زمینه انجام شده است. علی‌رغم تنوع پژوهش‌های انجام شده در موضوع پیوست فرهنگی، فقدان پژوهش‌های الهام‌بخش و ارائه دهنده مدل یا الگو در این حوزه برای سایر پژوهش‌ها، احساس می‌شود. همانگونه که در بررسی‌ها مشهود است، پژوهش‌های صورت گرفته عمدتاً موردی و مرتبط با پروژه‌های پایان یافته است، در صورتی که می‌توان با ایجاد ساختاری نظام-مند قبل از اجرا و پیاده‌سازی پروژه‌ها، پیوست فرهنگی آن‌ها را تدوین نمود. همچنین توجه به ساختار و چارچوب فرهنگی بومی شهر اصفهان و نیز روش انجام این پژوهش که به صورت تحلیل محتوای کیفی متون مرتبط با موضوعات پیوست فرهنگی، برنامه‌ریزی شهری، طراحی شهری، معماری و فرهنگ و شهر صورت گرفته، می‌تواند متمایز کننده این پژوهش باشد. در پژوهش حاضر بر اساس نتایج تحلیل محتوای کیفی متون مرتبط، می‌توان مهم-ترین شاخص‌های پیوست فرهنگی پروژه‌های عمرانی را شناسایی کرد. این شاخص‌ها عبارتند از:

- روابط اجتماعی: با توجه به این که امروزه فضای شهری کارکردی اجتماعی دارد، وجود فضاهای عمومی شهری، ضرورتی اساسی در برنامه‌های توسعه شهری هستند که این امر حکایت از نقش این فضاها در تقویت وجه فرهنگی - اجتماعی شهر دارد. فضاهای عمومی شهر را می‌توان عرصه‌ای دانست که داستان زندگی جمعی در آن‌ها گشوده می‌شود و مکانی نه صرفاً کالبدی، برای ایجاد تعاملات اجتماعی و مراودات شهروندی را فراهم می‌کند، چنانچه به زعم بسیاری از اندیشمندان فضاهای عمومی شهر مولفه‌ای اساسی در بهبود و افزایش میزان سرمایه اجتماعی در ساختار شهر به شمار می‌رود.

خلاقیت: نظریه شهر خلاق سعی دارد تا کیفیاتی را شرح دهد که تصویر ذهنی شهر را برای شهروندان زیباتر و خاطره آن را ماندگارتر نماید. در این نظریه، خلاقیت به عنوان جزئی از هوش عمومی سنجیده می‌شود و در نتیجه افزایش توان نوآوری و تولید دانش در این راه از جمله شاخص‌های سنجش میزان پیشرفت اجتماعی به حساب می‌آید. شهر خلاق، خلاقیت را محوری برای توسعه شهری در نظر می‌گیرد. این محور ابتدا با رویکرد محیط و فضای نوآور، رشد شهرها را مورد بررسی قرار می‌دهد و در ادامه، شهر به عنوان مکانی مطلوب به منظور جذب سرمایه‌های انسانی خلاق، و به تعبیر فلوریدا، طبقه خلاق تعریف شده است. بیشترین تأکید در برنامه‌ریزی شهر خلاق بر نوع مکان و طراحی عوارض در چشم اندازهای شهری است. برای تحقق این امر، بر اجرای پروژه‌های عظیم معماری، منظر خیابانی درون شهری و ایجاد میادین و نواحی فرهنگی تمرکز می‌شود.

آینده‌نگری: با توجه به شرایط موجود شهرها، برنامه‌ریزی شهری نیازمند بازنگری است. زیرا نسخه موجود امکان حل مشکلات و مسائل را ندارد. بنابراین با وجود روند تکامل برنامه‌ریزی شهری و برخی دستاوردها ضرورت توجه به رویکردهای جدید مانند، برنامه‌ریزی فرهنگی شده و آینده‌نگری اهمیت افزون‌تری یافته است و فرایند مطالعات شهری و منطقه‌ای، نیازمند مهندسی مجدد جهت استفاده از رویکرد آینده‌نگاری است.

هویت: هویت در شهر به واسطه ایجاد و تداعی خاطرات عمومی در شهروندان، تعلق خاطر و وابستگی را نزد آنان فراهم کرده و شهرنشینان را به سوی شهروند شدن که گستره‌ای فعال‌تر از ساکن شدن صرف دارد، هدایت می‌کند. هویت شهری را می‌توان از سه بعد تاریخی، جغرافیایی و کارکردی مورد بررسی قرار داد. بعد تاریخی پیشینه یک شهر را شامل می‌شود. سیاست‌گذاران هر شهری باید تصویر مطلوب را حفظ یا تقویت کرده و تصویر نامطلوب را تضعیف نمایند. بعد جغرافیایی شهر به موقعیت جغرافیایی اقلیمی آن مربوط می‌شود که خود از عوامل مهم هویت-بخش به حساب می‌آید. بعد کارکردی که در برگیرنده کارکردهای مختلف سیاسی، جهانگردی، زیارتی، تجاری، صنعتی است، نیز هویت‌های گوناگونی برای شهرها ایجاد کرده است. در هر شهر گروهی از کارکردها هستند که هر یک بنا به مورد، دوره، مناسبت، زمان و مکان خاص و ارتباطاتی که ایجاد می‌شود یا قصد ایجاد آن‌ها وجود دارد، اهمیت بیشتری می‌یابند یا از اهمیت آن‌ها کاسته می‌شود. بنابراین، شهر محلی است که تعاملات شهری در آن به وقوع می‌پیوندد و ساکنان احساس تعلق شهروندی نسبت به شهر خود دارند. به عبارت دیگر آنچه یک شهر را می‌سازد هویت شهر و شهروندان است.

امنیت: یکی از معیارهای فراهم نمودن آسایش شهروندان در فضاهای شهری، ارتقاء امنیت محیطی است. امنیت به عنوان عاملی روانی، بر کشش و جذابیت فضای شهری می‌افزاید و آن را به مأمنی برای تجلی مدنیت تبدیل می‌کند. امنیت محیط نه تنها تحت تاثیر بروز جرایم و ناهنجاری‌های رفتاری خدشه‌دار می‌شود؛ بلکه گاهی به سبب به تصویرکشیدن محیطی ناآشنا و پرتنش در ذهن فرد، موجب ایجاد حس ناامنی می‌شود. از این‌رو بررسی امنیت در فضای شهری را می‌توان در دو دسته امنیت فیزیکی (عینی) و امنیت روانی (ذهنی) جای داد.

عدالت: در یک مفهوم کلی، عدالت اجتماعی به ایجاد یک جامعه عادلانه یا نهادی که متکی بر اصول برابری و همبستگی و درک ارزش‌های حقوق بشر تلاش می‌کند، و شأن و منزلت هر انسان را به رسمیت می‌شناسد، تعریف می‌شود. توجه به عدالت اجتماعی به حدی مهم می‌نماید که حتی در مفاهیم مربوط به توسعه پایدار و "عدالت محیطی" به راهبرد "فقر زدایی" به شدت تاکید می‌شود، عدالت اجتماعی و برابری زندگی یکی از مهم‌ترین جنبه‌های پایداری است. برای زندگی از جنبه‌های مختلفی، نظیر معیارهای مهم زندگی، بهداشت عمومی و سلامت، دسترسی به آموزش، مراقبت بهداشتی، شغل رضایت بخش، فرصت‌هایی برای توسعه شخصی و پیشرفت اجتماع، فرهنگ، زندگی اجتماعی و تفریح، تسهیلات محیطی و برابری‌های زیبا شناختی تشکیل می‌شود.

جذابیت: عملکرد در منظر شهری را خواناسازی محیط، آرام‌سازی محیط، راهیابی در فضای شهری، تناسب، دسترسی، جنبه بصری و مواردی از این قبیل در شهر دانست. با بررسی معیارهای موثر بر ارتقاء عملکرد نمای شهری می‌توان به اصول زیر به عنوان معیارهای نهایی دست یافت: ۱. ارتقاء عملکرد منظر شهری با توجه به نشانه-شناسی درست در طراحی برای ایجاد خوانایی بصری؛ ۲. توجه به فعالیت‌های جاری در جهت شناسنامه عملکردی برای یک فضای شهری؛ ۳. همجواری عملکردهای همخوان و متناسب برای جلوگیری از آلودگی صوتی و بصری جهت آرام سازی محیط؛ ۴. رعایت سلسله مراتب احترام به حریم‌ها و توجه به نیازهای انسان در سهولت

راهیابی به فضاهای شهری؛ ۵. توجه به مسائل زیباشناسی و بصری نماهای شهری؛ ۶. توجه به سهولت دسترسی به جداره‌ها و ایجاد امنیت برای پیاده‌ها با ایجاد سلسله مراتب در دسترسی‌ها و رعایت مقیاس انسانی در طراحی. نمادها و نشانه‌ها: در حقیقت تمام اشیای تشکیل دهنده بافت شهر که دارای فرمی مشخص باشند، نشانه‌ای هستند که معنایی را از خود ساطع ساخته و بر ادراک مخاطب از شهر تأثیر می‌گذارند. ایجاد وضوح بصری در یک عنصر به طرق متفاوت، اصلی‌ترین عامل در ایجاد یک نشانه شهری است. تبدیل یک نشانه، به نماد شهری مستلزم برقراری شرایطی وابسته به هویت و فرهنگ است. نماد عنصر اصلی تداعی معانی شهری است. عناصر می‌توانند کالبدی پایدار و ساخته شده شهری داشته باشند و با گذر زمان معانی متفاوتی را در خود متبلور سازند و به عنوان عناصر نمادین خاطره‌های جمعی، نسل‌های متفاوت را به هم پیوند زنند. نشانه‌ها نیز می‌توانند به صورتی باشند که یا وقایع و حوادث نسل حاضر را بیان کنند و یا نقشی از حضور سه نسل همزمان را متبلور سازند. خلاصه یافته‌ها در قالب جدول ۱۱ ارائه گردیده است.

Table 9: Cultural Cultural Impact Assessment Indicators of Isfahan Development Projects

مفهوم	ابعاد	مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
روابط اجتماعی	تنوع قومی و گروهی (خرده فرهنگ‌ها)	به رسمیت شناختن خرده فرهنگ‌های موجود در شهر اصفهان در طراحی پروژه‌های عمرانی	ایجاد کاربری‌های متنوع فرهنگی برای گروه‌های مختلف اجتماعی (کودکان-سالمندان-بانوان و ...) در پروژه‌های عمرانی
		توجه به نیازها و اولویت‌های فرهنگی مردم بومی شهر اصفهان در پروژه‌های عمرانی	ایجاد ساختارهای منسجم و زنده در شهر به وسیله ارتباط پدیده‌های مختلف با یکدیگر
		ایجاد فضاهایی جهت تعاملات گروه‌های قومی و فرهنگی و حضور مردم در فضای شهری	در نظر گرفتن فضاهای مناسب برگزاری آیین‌ها و آداب هویت بخش و وحدت‌افزای جامعه
		تأمین و تجهیز زیرساخت‌ها جهت جذب افراد خلاق به شهر (سالن سینما، تئاتر، امکانات ورزشی، اوقات فراغت و ...)	
خلاقیت	زیر ساخت‌های شهری نوآورانه	تقویت و ساماندهی دیوارنگاری خلاقانه در بدنه‌های شاخص خیابان	ایجاد فضاهایی برای ارتباط بیشتر مردم با طبیعت جهت زمینه‌سازی تفکر خلاقانه
		تمرکز بر موضوع یادگیری و برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش در طراحی شهری	
پیوست فرهنگی	شهر آینده نگری	توجه به تغییرات فرهنگی در شهر اصفهان با رویکرد آینده‌نگرانه (کاهش جمعیت جوان، تغییرات اقلیمی و ...)	توجه به تأثیرات فناوری‌ها بر تغییرات فرهنگی در شهر اصفهان در قالب پروژه‌های عمرانی
		ایجاد و تداعی «خاطرات عمومی» در شهروندان به وسیله مکان‌های شاخص شهری	خط، فرهنگ و زبان (استفاده از خوشنویسی، اشعار، حکمت‌ها و ... در پروژه‌های عمرانی)
		توجه به تنوع فرهنگ‌های موجود در شهر اصفهان و ابراز وجود آن‌ها (برگزاری جشنواره‌های بومی، نمایشگاه‌ها و ...)	نام‌گذاری بر مکان‌ها بر اساس حافظه تاریخی (معرفی خواهرخوانده‌های شهر اصفهان، اساطیر و نخبگان بومی، مفاهیم و اتفاقات تأثیرگذار مانند: ۵ رمضان، ۲۵ آبان، ۳ اردیبهشت و ...)
		زمینه‌سازی برای ایجاد شهر اسلامی با محوریت مسجد (مسجد سازی، زیباسازی، نوسازی، پخش اذان و ...)	بروز و ظهور نقوش اسلامی با محتوای کلام الهی و مفاهیم دینی به صورت خطوط و علائم هندسی در شهر
هویت	هویت اسلامی	تذکرده‌ی شهر و فضای شهری در قالب عناصر طبیعی و انسان ساخت (برگزاری نمایشگاه، ساخت تندیس، مراسم معنوی و ...)	نام‌گذاری مبتنی بر مفاهیم معنوی و طراحی فضا بر اساس نام‌گذاری صورت گرفته (استفاده از احادیث و مفاهیم دینی مرتبط با کارکرد پروژه برای نام‌گذاری)
		معرفی و آشنایی با تاریخ معاصر ایران و انقلاب اسلامی در قالب پروژه‌ها	بزرگداشت و معرفی نخبگان، قهرمانان و نام‌آوران مذهبی و ملی به مردم اصفهان
		اشاعه ارزش‌های انقلابی در قالب پروژه‌ها (نام‌گذاری، ساخت تندیس، مفاهیم نمادین، برگزاری برنامه و ...)	ترویج ارزش‌های دفاع مقدس (ایثار، شهادت طلبی و ...)
		توجه به جاذبه‌های شهر در جذب گردشگر و تقویت آن‌ها با تأکید بر زیرساخت‌های مناسب و نمود آن‌ها در پروژه	مزیت رقابتی

فرهنگی شهر	های عمرانی	ساخت آثار برجسته جدید در ضمن احیای بافت های تاریخی در فضاهای مدرن (میدان امام علی (ع))
اصفهان (گردشگری)		لزوم توجه به تداوم تاریخی کاربری پیشنهادی بناها و بافت های کهن (پیاده راه شدن چهارباغ)
امنیت فیزیکی		ایجاد نظم جهت حفظ امنیت و آزادی شهر بر اساس قانون
امنیت		بررسی مکانی جرایم شهری و پیشگیری از آن ها با طراحی محیطی (نورپردازی، مبلمان شهری و ...)
امنیت ذهنی		ایجاد تصویری مثبت از فضا برای شهروندان در پروژه های شهری
		تکرار مناظر آشنا در فضاهای عمومی برای سهولت به ذهن سپاری جهت ایجاد امنیت
		پرهیز از به کارگیری عوامل آسیب زا بر روح و روان و کالبد و فرهنگ مردم
		توجه به امنیت فرهنگی در طراحی پروژه های عمرانی
عدالت	عدالت	پیشگیری از قطب بندی شهر جهت دسترسی متناسب کلیه آحاد جامعه به امکانات عمومی
		مکانیابی مطلوب عناصر شهری و مجاورت متناسب و متجانس آن ها از نظر کالبد و عملکرد؛
		توجه به عناصر طبیعی جهت سرزندگی و طراوت و شکل گیری فضاهای سبز
عناصر طبیعی		شناخت ظرفیت ها و محدودیت های طبیعی هر منطقه و تطابق طراحی با زمینه اقلیمی
		وجود آثار هنری برای تقویت و غنابخشی ارتباط
		تنوع در مصالح و جداره ها برای ایجاد غنای حسی در فضا
جذابیت		توجه به مفهوم نمادین رنگ ها و جنبه روانشناسی آن ها
		وحدت در عین کثرت با اجزاء دیگر و تبدیل شدن هر بنا به یک کل کمال یافته
عناصر غیر طبیعی		تناسب کارکردها با تصویر ذهنی شهروندان با توجه به بافت موجود
		توجه به تنوع کارکردی مکان ها و ارائه حق انتخاب بیشتر به کاربران
		مناسب سازی فضاهای جدید غیربومی، برای سهولت ظهور رفتارهای بومی
		توجه به محتوا و شکل مناسب تبلیغات شهری
		به کار گیری المان های شهری جهت اطلاع رسانی و افزایش دانش و بیش عمومی
نمادها و نشانه ها		توجه به نمادپردازی جهت تحت تأثیر قراردادن ناخودآگاه جمعی و فرهنگ شهروندی در فضای شهری
		توجه به نمادهای شهری برای انتقال حافظه تاریخی در میان نسل ها
		نمادها و الگوهای شهری به عنوان علائم و نشانه های القاء کننده تفکر و بینش غالب در شهر
		طراحی نشانه های ورودی شهر با توجه به فرهنگ عامه و ویژگی های خاص شهر

Source: Authors; 2019

References

- Abolhasani, Mahnaz and Adeli Sardou, Fatemeh. (1394), Assessment of Social and Cultural Outcomes of the Hemat Highway Underpass, Environment and Development, Environment and Development, No. 10, Autumn and Winter, pp. 5-14.
- Ashrafi Yousef, Rashidi Tala. (1392), Evaluating the Social Impact of Urban Projects, Case Study: Zafar Golchin Child Park in District 10 of Tehran Municipality, Urban Management: Spring & Summer 2013, Volume 11, Number 31; from page 295 to page 315.
- Emami, Seyyed Majid (2012), Cultural Attachment from Concept to Method, Tehran: Imam Sadiq University.
- Fazeli Mohammad, Bahrami Ardeshir, Mohammadi Azra, Shafiei Khorshidi Fatemeh, Kamarei Maryam. (1392), Evaluation of Social Consequences of Tohid Tunnel Project in Tehran City, Urban Management: Spring & Summer 2012, Volume 10, Number 29; from page 287 to 303.
- Fazeli, Mohammad, (2012), Social Impact Assessment, Policies, Plans and Plans, Tehran: Department of Social and Cultural Studies, Tehran Municipality. Second edition
- Hajiani, Ibrahim (1391), Cultural Planning and Strategic Management of the City, Tehran: Tisa.
- Harvey, David (1997) Social Justice and the City, translated by Farrokh Hesamyan and others, Tehran, Urban Planning and Processing Co. (affiliated to Tehran Municipality) Second Edition.
- Jorgensen, Marian and Luiz, Phillips (1393) Theory and Method in Discourse Analysis, Hadi Jalili Translation, Tehran: Nayer Ney. Second edition
- Moradi, Alireza (1394), Cultural Impact Assessment, Isfahan: Darkhouin Publishing, First Edition
- NekuiFard, Umm Al-Benin (1391), City and its Social Functions, Tehran: Kavir Publishing.
- Pakseresht Soleiman, Rezaei Rayehe. (1392), Evaluation of the Social Consequences of Renewed Texture Recycling in Atabak District (Good Luck), Contemporary Sociology Researches: Autumn and winter 2013, Volume 2, Issue 3; from page 107 to 141.

- Poursalahi Mino, Mozaffar Hosein, Hajiani Ebrahim, Rezaei Abdolali. (1391), the study of obstacles to the implementation of the Cultural Attachment Plan (based on the comparison between the views of the elites and senior executives of the country), Social-cultural strategy, Volume 1, Number 3; from page 121 to 143.
- Rezaei, Abdolali (2009), A Short Introduction to Sociological Analysis and Conceptual Explanation of Cultural Attachment, Cultural Research Letter, Third Edition, No. 5, Spring 2009, pp. 61 to 88
- Sherbatian, Mohammad Hassan (1392), Sociological Study of Cultural Attachment in the Field of Urban Management, Cultural Engineering, Eighth Summer 2013, No. 76, pp. 83 to 107.
- Statistics of the city of Isfahan (2016), Deputy Director of Information and Research and Technology, Publications Bureau of Statistics
- Supreme Council of Cultural Revolution, (1392), Cultural Attachment Code of Major Plans of the Country, Tehran: Supreme Council of the Cultural Revolution
- Vanckley, Frank and Becker, Hank. (2009), International Guide for the Estimation of Social Consequences, Hadi Jalili Translation, Tehran: Sociologists.
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.